

Notifikačná správa k alternatívnemu prístupu podľa článku 5 smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti

Úvod

Na základe článku 5 smernice 2012/27/EÚ z 25. októbra 2012 o energetickej efektívnosti, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2009/125/ES a 2010/30/EÚ a ktorou sa zrušujú smernice 2004/8/ES 2006/32/ES (ďalej len „smernica“) musí každý členský štát od 1. januára 2014 zabezpečiť obnovu budov, ktoré vlastní a využívajú ústredné orgány štátnej správy (ÚOŠS), vo výške 3 % z celkovej podlahovej plochy vykurovaných alebo chladených budov ročne, a to tak, aby sa dosiahli aspoň minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov stanovené príslušným členským štátom podľa článku 4 smernice 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov.

Smernica (čl. 5 ods. 6) zároveň umožňuje splniť povinnosť vyplývajúcu z čl. 5 ods.1 alternatívnym spôsobom. To znamená, že členský štát môže prijať nákladovo efektívne opatrenia vrátane hĺbkovej obnovy a opatrenia na zmenu správania užívateľov budovy, prostredníctvom ktorých dosiahne do r. 2020 úspory energie v oprávnených budovách vlastnených a využívaných ústrednými orgánmi štátnej správy, ktoré budú prinajmenšom zodpovedať objemu úspor požadovanému v článku 5 odseku 1 smernice, o čom sa každoročne podávajú správy.

Smernica stanovuje postup pri výpočte cieľa úspor energie (čl. 5 ods. 6), možnosť uplatnenia výnimiek (čl. 5 ods. 2), povinnosť zostaviť a zverejniť zoznam budov ÚOŠS (čl. 5 ods. 5) vrátane povinných súčastí takéhoto zoznamu..

Cieľom tejto notifikačnej správy je informovať Európsku komisiu o plánovaných alternatívnych opatreniach, ktorými sa dosiahne cieľ úspory energie do r. 2020 podľa čl. 5 ods. 6. Správa obsahuje návrh predbežného cieľa podľa čl. 5 ods. 1, cieľa vyjadreného vo forme úspor energie pre potreby aplikácie alternatívneho spôsobu, ako aj zoznam alternatívnych opatrení. Správa bola pripravená na základe podkladov MDVRR SR, gestora energetickej hospodárnosti budov, pričom je zasielaná Európskej komisii MH SR, ktoré je gestorom energetickej efektívnosti na Slovensku.

1. Stanovenie fondu budov a zoznam budov

Fond budov

Podľa čl. 5 ods. 1 smernice sa zavádza pojem budovy, ktoré vlastní a využívajú ústredné orgány štátnej správy a požaduje sa, aby tieto dosiahli aspoň minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť stanovené príslušným členským štátom podľa článku 4 smernice č. 2010/31/EÚ. Z uvedeného vyplýva potreba definovať ústredné orgány a minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť. Definíciu ústredných orgánov uvádza samotná smernica č. 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti v čl. 2 ods. 9., podľa ktorého sú ústrednými orgánmi štátnej správy „všetky orgány štátnej správy, ktorých právomoci sa vzťahujú na celé územie členského štátu“, pričom každý členský štát môže stanoviť oprávnené budovy pre účel uvedeného článku.

Pri spracovaní zoznamov budov a analýze podľa vybraných znakov sa využili údaje a zoznamy budov, ktoré sa získali zo štatistických údajov, Návrhu dlhodobého programu obnovy budov (1999) a Databázy nebytových budov (za roky 1994-2003).

Z uvedených zdrojov vyplýva, že do roku 2000 sa postavili na Slovensku nebytové budovy v rozsahu 209,28 mil. m³, začala sa spracovávať databáza nebytových budov vo vlastníctve štátu a samospráv. V databáze z roku 2005 bolo zavedených spolu 3 765 správcov budov vo vlastníctve štátu a samospráv:

- 867 správcov budov vo vlastníctve štátu
- 2 898 obcí, miest a VÚC.

Tabuľka č. 1: Počet budov a udaný obostavaný objem v m³

Budovy	Počet budov	Obostavaný objem v m ³
Celkový počet budov obsiahnutých v databáze	15 435	114 703 652
Z toho budovy základných škôl	2 513	26 549 348
Počet budov, pri ktorých chýba údaj o obostavanom objeme	1 831	-

Zdroj: MDVRR SR

Z uvedeného vyplýva, že v databáze sú zahrnuté budovy v rozsahu viac ako 50 % obostavaného objemu nebytových budov postavených do roku 2000.

Tabuľka č. 2: Počet budov, celková podlahová plocha a obostavaný objem budov ústredných orgánov štátnej správy

Údaje	Počet budov	Celková podlahová plocha m ²	Obostavaný objem m ³
Súčet všetkých budov	3 806	4 773 344	21 678 102
Súčet všetkých budov po vlastníkoch - plocha neuvedená	189	0	9 408
Budovy nad 500 m²	1 893	4 370 709	19 571 523
Budovy nad 500 m ² a od roku 1947 do 1993 (vrátane)	1 364	3 175 872	14 026 720
Budovy nad 500 m ² - rok neuvedený	62	112 392	536 336
Budovy nad 500 m ² - do roku 1947	135	365 202	1 860 893
Budovy nad 250 m²	2 631	4 641 021	21 070 474
Budovy nad 250 m ² a od roku 1947 do 1993 (vrátane)	1 938	3 386 048	15 178 299
Budovy nad 250 m ² - rok neuvedený	1 938	3 386 048	15 178 299
Budovy nad 250 m ² - do roku 1947	192	385 754	1 999 936

Zdroj: MDVRR SR

Zoznam budov podľa čl. 5 ods. 5 smernice

Povinnosti vyplývajúce z čl. 5 smernice sa týkajú ústredných orgánov štátnej správy a ide o inštitúcie s celoštátnou pôsobnosťou. Tieto určuje zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Predbežný zoznam správcov podľa zákona č. 575/2001 Z. z. a budov, ktoré vlastní je uvedený v tabuľke v prílohe 1.

Zoznam pripravuje MDVRR SR v spolupráci s MH SR a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, pričom bude aktualizovaný v priebehu roku 2014. Získané údaje budú predmetom analýzy, na základe ktorej sa v prípade potreby zmení rozsah zoznamu, čo môže mať vplyv aj na výšku cieľa podľa čl. 5 ods. 1 smernice.

Zoznam oprávnených budov ústredných orgánov štátnej správy podľa čl. 5 smernice bude zverejnený na webovom sídle Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=82763>.

Požiadavky na energetickú hospodárnosť budov

Úrovně výstavby s ohľadom na tepelnotechnické požiadavky uvádza STN 73 0540-2: 2012 a minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť kvantifikuje vyhláška MDVRR SR č. 364/2012 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Tepelnotechnické požiadavky vymedzuje STN 73 0540-2: 2012 a sú stanovené rovnaké kritéria pre novú výstavbu aj obnovu. Z definície významnej obnovy však vyplýva, že dodatočná tepelná ochrana zateplením obvodového a strešného plášťa, ako aj výmena otvorových konštrukcií tvorí významný podiel pri obnove budovy. Návrh zmeny tepelnej ochrany má byť v kvalite, aby sa preukázal predpoklad splnenia minimálnej požiadavky na energetickú hospodárnosť budov podľa podmienok vyplývajúcich z vyhlášky MDVRR SR č. 364/2012 Z. z. Stanovené sú rôzne úrovne požiadaviek. Od 01.01.2013 platia normalizované požiadavky (nízkoenergetická úroveň výstavby). Stanovené sú odporúčané požiadavky, ktoré budú od 01.01.2016 normalizovanými požiadavkami (uskutočnenie úrovně ultranízkoenergetickej výstavby). Na budovy s takmer nulovou potrebou energie, ktorých výstavba sa požaduje od 01.01.2021 (pri výstavbe verejných budov od 01.01.2019) sa vzťahujú cieľové odporúčané hodnoty ako normalizované požiadavky. Splnenie minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov bude potrebné preukázať splnením požiadavky na primárnu energiu.

2. Stanovenie základu na výpočet a návrh národného cieľa

Členské štáty majú na výber dve metódy na splnenie povinností vyplývajúcich z článku 5. Hlavná povinnosť je stanovená v článku 5 ods. 1 smernice a alternatívny prístup/povinnosť v článku 5 ods. 6. Očakáva sa, že splnenie ktorejkoľvek povinnosti povedie k ekvivalentnému cielenému zlepšeniu energetickej hospodárnosti budov, t.j. k rovnakému objemu úspor energie. Zvoleným prístupom sa určí predovšetkým iba spôsob, ktorým sa cieľ dosiahne.

Podľa hlavnej povinnosti („štandardný“ prístup) sa energetická hospodárnosť a plocha všetkých budov, na ktoré sa vzťahuje článok 5, musia určiť vo verejne prístupnom zozname stanovenom v článku 5 ods. 5, avšak s výnimkou budov vyňatých na základe článku 5 ods. 2.

V dvoch ustanoveniach smernice sa umožňuje flexibilita pri uplatňovaní hlavnej povinnosti („štandardného“ prístupu):

- V článku 5 ods. 3 sa členskému štátu, ktorý obnovil viac ako 3 % celkovej podlahovej plochy budov ústredných orgánov štátnej správy v danom roku, umožňuje započítať prebytok v ktoromkoľvek z troch predchádzajúcich alebo nasledujúcich rokov.
- V článku 5 ods. 4 sa členskému štátu umožňuje započítať do ročnej miery obnovy budov ústredných orgánov štátnej správy:
 - nové budovy využívané a vlastnené ako náhrada za konkrétne budovy ústredných orgánov štátnej správy zbúrané počas ktoréhokoľvek z dvoch predchádzajúcich rokov alebo
 - budovy, ktoré sa predali, zbúrali alebo prestali využívať počas ktoréhokoľvek z dvoch predchádzajúcich rokov z dôvodu intenzívnejšieho využívania iných budov.

Pre stanovenie základu na výpočet cieľa podľa základného prístupu (čl. 5 ods. 1) smernice sa vychádzalo zo zoznamu budov, ktoré vlastní ústredné orgány štátnej správy a nespĺňajú minimálne požiadavky pre energetickú hospodárnosť budov, z celkovou podlahovou plochou nad 500 m². Výpočet cieľa pre jeden rok je 3 % zo sumy 445 791 m² celkovej podlahovej plochy relevantných budov čo predstavuje obnoviť každý rok 13 374 m² (príloha 2).

Pre výpočet cieľa pre potreby alternatívneho prístupu (čl. 5 ods. 6 smernice) sa vychádzalo z Databázy nebytových budov. Z databázy budov existujú údaje o skutočnej spotrebe energie na vykurovanie pre jednotlivé kategórie nebytových budov vo vlastníctve štátu a samospráv. Údaje sú pre obdobie rokov 1994 až 2003, pričom sa uvádzajú aj priemerné hodnoty. Ako relevantný údaj je možné uvažovať údaj o priemernej spotrebe energie na vykurovanie pre administratívne budovy, ktoré sú dominantnou kategóriou budovy využívaných ústrednými orgánmi štátnej správy. Priemerná spotreba energie na vykurovanie administratívnych budov je 57,6 kWh/(m³.a). Údaje o spotrebe energie na prípravu teplej vody a spotrebe elektrickej energie nie sú k dispozícii.

Tabuľka č. 3: Spotreba energie na vykurovanie v kWh/(m³.a)

Kategórie budov	Spotreba tepla na vykurovanie v rokoch v kWh/(m ³ .a)										Priemerná spotreba energie na vykurovanie za roky 1994-2003
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Školy	51,2	51,8	53,7	52,7	51,4	50,9	46,8	51,1	49,5	50,7	51,0
Zdravotnícke zariadenia	59,7	59,5	79,0	75,9	71,2	71,9	68,1	70,6	65,1	61,7	68,3
Administratívne budovy	56,7	59,3	61,6	60,1	58,2	57,8	53,0	56,7	54,7	57,8	57,6
Ubytovanie	57,4	59,7	62,2	60,6	59,4	60,0	57,9	62,0	57,4	58,7	59,5

Zdroj: Databáza nebytových budov

Minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť budov podľa kategórií budov, miest spotreby energie a úrovni platnosti požiadaviek určuje vyhláška MDVRR SR č.

364/2012 Z. z. V nasledujúcej tabuľke sa uvádzajú výsledky spotreby energie na vykurovanie a potenciál úspor pre miesto spotreby energie na vykurovanie v prípade splnenia požiadaviek platných v súčasnosti (energetická trieda B) a v prípade dosiahnutie úrovne požadovanej od 01. 01.2016 (energetická trieda A).

Tabuľka č. 4: Stanovenie potenciálu úspor energie pre miesto spotreby energie na vykurovanie budov

Kategória budov	Priemerná konštrukčná výška v m	Priemerná spotreba energie na vykurovanie za roky 1994-2003 v kWh/(m ² .a)	Úroveň energetickej triedy – potreba energie na vykurovanie v kWh/(m ² .a)		Potenciál úspor v % oproti pôvodnému stavu	
			B	A	B	A
Školy	3,3	168,3	56	28	67 %	83 %
Zdravotnícke zariadenia	3,3	225,39	70	35	69 %	84 %
Administratívne budovy	3,3	190,08	56	28	71 %	85 %
Budovy pre ubytovanie	3,3	196,35	71	36	64 %	82 %

Zdroj: MDVRR SR

3. Alternatívny prístup

Keďže v období 2014-2020 bude možné zo štrukturálnych fondov financovať opatrenia energetickej efektívnosti v budovách iba nad rámec nákladovo optimálnych úrovní, pre potreby plnenia povinnosti vyplývajúcej z čl. 5 smernice sa javí ako najvýhodnejší alternatívny prístup, ktorý umožňuje započítanie úspor energie nad rámec minimálnych požiadaviek na energetickú hospodárnosť budov v súlade so smernicou 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov.

V smernici o energetickej efektívnosti sa stanovuje, že členské štáty môžu používať určité mechanizmy flexibility stanovené v článku 5 ods. 3 a 4 na účely cieľa miery obnovy (štandardný prístup). V článku 5 ods. 6 sa stanovuje, že podľa alternatívneho prístupu budú členské štáty musieť do roku 2020 dosiahnuť úroveň úspor, ktorá je ekvivalentná aspoň úrovni dosiahnutej splnením 3 % miery obnovy podľa článku 5 ods. 1. To znamená, že do cieľa úspor na daný rok bude možné započítať prebytok úspor dosiahnutý v predchádzajúcich alebo nasledujúcich rokoch, rovnako ako podľa článku 5 ods. 3. Podobne, keďže cieľ podľa alternatívneho prístupu bude stanovený z hľadiska energie, budú flexibility poskytnuté podľa článku 5 ods. 4 (nahradenie neefektívnych budov efektívnymi a presťahovanie zamestnancov do menších priestorov) viesť k nižšej spotrebe energie.

Podľa alternatívneho prístupu sa cieľ úspory energie môže vypočítať na základe príslušných štandardných hodnôt spotreby energie vyjadrených v kWh alebo iných jednotkách energie identifikovaných referenčných budov ústredných orgánov štátnej správy pred obnovou a po nej podľa odhadov plochy fondu budov ústredných orgánov štátnej správy. Úspory energie dosiahnuté podľa alternatívneho prístupu sú kumulatívne, čo znamená, že členské štáty musia dosiahnuť súčet ročných úspor za celé obdobie rokov 2014 až 2020. Hlavnou zásadou stanovenou v smernici je, že množstvo úspor energie získané podľa alternatívneho prístupu musí byť ekvivalentné úsporám energie získaným prostredníctvom 3 % ročnej miery obnovy (štandardný prístup).

Smernicou sa umožňuje odhad úrovne úspor energie, ktorá by sa dosiahla štandardným prístupom, na základe štandardných hodnôt. Hoci vytvorenie zoznamu budov vlastnených a využívaných ústrednými orgánmi štátnej správy nie je v rámci alternatívneho prístupu povinné, je potrebné poznamenať, že najlepším spôsobom zaručenia ekvivalentnosti je použiť zoznam uvedený v článku 5 ods. 5 ako základ na výpočet alternatívneho cieľa (t. j. vyjadreného z hľadiska ušetrenej energie, nie obnovenej plochy), pretože sa tým dosiahne vyššia presnosť než v prípade stanovenia cieľa na základe odhadov.

Na stanovenie alternatívneho cieľa úspory energie, ako sa predpokladá v článku 5 ods. 6 druhom pododseku, boli použité prvky stanovené v smernici o energetickej hospodárnosti budov konkrétne:

- typy referenčných budov,
- referenčné hodnoty potreby energie každého typu referenčnej budovy pred obnovou,
- referenčné hodnoty nákladovo optimálnej potreby energie každého typu referenčnej budovy.

Alternatívny prístup umožňuje kombinovanie rôznych spôsobov zníženia spotreby energie v budovách ústredných orgánov štátnej správy (zmeny správania, „hlbkové“ obnovy, menšie obnovy atď.).

Alternatívny prístup a výpočet cieľa úspor energie pomocou odhadov a štandardných hodnôt a možností na jeho plnenie je uvedený v prílohe 3 vypočítaný v súlade s interpretačnou nótou pre čl. 5 smernice (SWD (2013) 445 final). Výpočet cieľa úspor energie zohľadňuje celkovú podlahovú plochu vybraných kategórií budov a potenciálu úspor energie, pričom ten bol vypočítaný z priemernej spotreby energie na vykurovanie podľa jednotlivých kategórií budov.

Na základe uvedených výpočtov je ročný cieľ úspor energie pre potreby alternatívneho prístupu stanovený ako 3 % z „celkového cieľa úspor energie“, čo predstavuje úsporu 52,17 GWh/rok.

V prílohe č. 3 sú uvedené 2 možnosti plnenia cieľa úspor energie:

- v alternatíve I. sa uplatnia opatrenia, ktoré zabezpečia dosiahnutie ultranízkoenergetickej úrovne v rozsahu 1,4 % z celkovej podlahovej plochy ročne.
- V alternatíve II. sa uplatnia opatrenia, ktoré zabezpečia dosiahnutie úrovne budov s takmer nulovou potrebou energie v rozsahu 1,25 % z celkovej podlahovej plochy ročne.

Alternatívou I. možno dosiahnuť ročné úspory energie vo výške 54 GWh/rok a alternatívou II. úspory energie vo výške 53 GWh/rok, t.j. vyššie ako je cieľ úspor energie podľa čl. 5 ods. 1 smernice.

Opatrenia pre plnenie cieľa úspor energie podľa čl. 5 ods. 1 smernice

Cieľ úspor energie stanovený pre potreby alternatívneho prístupu SR plánuje dosiahnuť prostredníctvom nasledujúcich opatrení:

- a. Zvyšovanie energetickej efektívnosti v budovách verejného sektora
- b. Vypracovanie energetických auditov pre budovy verejného sektora
- c. Opatrenia zamerané na zmenu správania sa užívateľov budov ÚOŠS – poskytovanie poradenstva, informačné a vzdelávacie aktivity zamerané na budovy verejného sektora

Opatrenia sú bližšie špecifikované v tab. č. 5.

Tabuľka č. 5: Alternatívne opatrenia energetickej efektívnosti: špecifikácia a plánované aktivity pre jednotlivé opatrenia

Opatrenie	Názov programu/ mechanizmu	Špecifikácia	Aktivity
a. Zvyšovanie energetickej efektívnosti v budovách budov verejného sektora	OP KŽP, Prioritná os 3.	TC 4: Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch; 3. Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane verejných budov a v sektore bývania	A. Zlepšovanie energetickej efektívnosti budov verejnej správy (štátnej správy a územnej samosprávy):
			a. zlepšovanie tepelno-technických vlastností stavebných konštrukcií,
			b. Modernizácia vykurovacích/klimatizačných systémov, systémov prípravy teplej vody, osvetlenia, výťahov za účelom zníženia spotreby energie,
			c. Inštalácia systémov merania a riadenia,
			d. Zmena spôsobu zásobovania teplom smerom k využívaniu efektívnych systémov CZT
	Mechanizmus na podporu energetickej efektívnosti	Opatrenia energetickej efektívnosti v budovách ÚOŠS v BSK	a. Zlepšenie tepelno-technických vlastností budov ústredných orgánov štátnej správy
			b. Zlepšovanie účinnosti technických zariadení budov
b. Vypracovanie energetických auditov pre budovy verejného sektora	OP KaHR	Energetické audity	a. Vypracovanie energetických auditov a realizácia nízkonákladových opatrení v budovách verejnej správy mimo BSK
	MH SR, rozpočtové kapitoly relevantných ÚOŠS	Pilotný projekt: Energetické audity v budovách ÚOŠS	a. Vypracovanie energetických auditov a realizácia nízkonákladových opatrení v budovách ÚOŠS v BSK
c. Opatrenia zamerané na zmenu správania užívateľov budov ÚOŠS	OP KŽP, Prioritná os 3.	Opatrenia zamerané na zmenu správania užívateľov budov ÚOŠS	a. Zvyšovanie informovanosti v oblasti energetiky pre ÚOŠS vrátane poradenstva, informačných kampaní, školení, odborných seminárov atď.
			b. Monitorovanie spotreby energie a úspor energie v budovách ÚOŠS

Zdroj: MH SR. Poznámky: OP KŽP - Operačný program Kvalita životného prostredia; OP KaHR - Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

Záver

Táto správa zahŕňa informáciu o pripravovanom zozname budov, ktoré vlastní a využívajú ÚOŠS, informáciu o výpočte cieľa vyplývajúceho z čl. 5 ods. 1 smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti a cieľa úspor energie pre potreby alternatívneho prístupu. Správa taktiež obsahuje alternatívne opatrenia, ktoré SR plánuje prijať, a ktoré majú zabezpečiť plnenie tohto základného cieľa vyjadreného vo forme úspor energie. Prílohou tejto správy je predbežný zoznam budov ÚOŠS nad 500 m², ktorý bude v priebehu roku 2014 doplnený na základe aktualizácie údajov zozbieraných od jednotlivých ÚOŠS. Hoci zoznam budov ÚOŠS nie je povinný v rámci alternatívneho prístupu, tento zoznam je potrebný pre vyčíslenie povinnosti podľa čl. 5 ods. 1 smernice. Nakoľko tento zoznam je v súčasnosti iba predbežný, možno konštatovať, že po analýze aktualizovaného zoznamu sa cieľ podľa článku 5 ods. 1 smernice môže zmeniť. Správa slúži ako predbežný informačný materiál a nemá záväzný charakter.